

VAHİD MAHTŪMÎ VE MORA FETİH-NÂMESİ *

Sevim Üngün

Nesir: Tehniye vü tebşir ile ol cây-ı dilkeş ve maķâm-ı ferahbahşâ nüzûl kılınup selefde gelen selâtin-i (13^b) şevket- nişân ve⁶⁸ şâhân-ı 'azîmü'ş-şânın mesiregâh-ı hurremlerin seyr ü temâşâ etmek için tamâm on bir gün meks olunup hattâ serdâr-ı ekrem tarafından mübeşşir-i cezîre-i İğne olmak üzere enderûn-ı 'aliyyeden muharrec silâhşor Dinkoz Mehmed Ağa gelüp peygâm-ı fütûhât-ı donanmây-ı humâyûn ile huzûr-ı sa'âdete ruhsat-ı duhûl buldukda cenâb-ı pâdişâh-ı bende-perver ceyb ü dâmenin hadden efzûn⁶⁹ sim ü zer ile mâlâmâl etdikden sonra kâmet-i iftihârın hil'at postin-i mubâhât ile mülebbes buyurdıklarını bu târih müş'irdir:

Târih

*Gavtalar peydâ iken bahr-i dil-i ahbâbda
Fülk-i (14^a) cân⁷⁰ hayretle ser-gerdân idi girdâbda
İğne adasın donanmâ-yı humâyûn alıcak
Pâdişâh-ı 'âlemi şâd etdi Hakk her bâbda
Ola yâ Rab hazret-i Hân Ahmed-ı deryâ-dilin
Rûz u şeb mânend-i Kâ'be arkası mihrâbda
Fikr-i târih-i fütûhât eyler iken ey Vahid
Oldu bir mısra^c hüveydâ bu dil-i bî-tâbda⁷¹
Pâdişâh-ı 'âlemin baht-ı sa'îdidir bu kim
'Askeri feth eyledi İğne adasın âbda*

Nesir: Ve mâh-ı recebû'l-müreccebin yirmi beşinci⁷² günü ki⁷³

* Baş, *Tarih Dergisi*, c. XV, sayı 20, s. 101'dedir.

⁶⁸ Ve Ü: -H.

⁶⁹ Efzan Ü: fuzûn H.

⁷⁰ Fülk-i cân Ü: Fülk-i dil H.

⁷¹ Bî-tâbda Ü: nâ-yâbda H.

⁷² Beşinci Ü: dördüncü H.

⁷³ Günü ki Ü: gün ki H.

rûz-ı âzîne idi, 'inân-ı 'azîmet ve zimâm-ı⁷⁴ teveccühlerin Despot-Deresi cânibine 'atf eyleyüp Ak-Yaylak⁷⁵ (14^b) ve ba'zı elsinede Çukur-Yayla⁷⁶ ve ba'zılar Soğucak-Yaylak demekle ma'rif olan mahalâ ki şâhid-i peygâm feth-i Anaboli'ye âbisten idi- berây-ı tena'um ni'am-ı elvân-ı matbah-ı humâyûn ve sâyebân-ı sultân-ı cihân⁷⁷ ol ma'âm-ı cennet-nişânda müteheyyi⁷⁸ olmağın pâdişâh-ı 'âli-câh u güzîn sa'âdet u ikbâl ile gelüp mekîn oldukda der- 'akab destûr-ı 'âli-cenâb tarafından Bostancılar oda-başısı⁷⁸ Ağa pay-bûs-ı dâdâr-ı kerem-kirdâra şeref-i⁷⁹ ruhsat bulup,

Nazım

*Ni'met-i Hâlika ey sâf-derûn hamd eyle
Eyledi düşmen-i bed-hâhı nigûn hamd eyle
Hûk-i derrende-i (15^a) sahray-ı nifâkı etdi
Pençe-i şîr-i guzâtında zebûn hamd eyle
Şûkr-i ni'metle eder ni'meti efzûn Hudâ
Devletin ister isen ola füzûn hamd eyle*

Nesir: ma'kalesin tekrâr eyleyüp, evsâf-ı guzât-ı müsliminden huzûr-ı humâyûnda nice güft ü şenîd olunduktan sonra şeref-i icâzet erzânî görülp ol gün⁸⁰ bu sürûr ile ehl-i islâmın nevrûzu⁸¹ belki 'id-ı ekber-i firûzî olup⁸²,

Nazım

*Sâkî bizi mest et mey-i bî-⁸³ hüzn-i terahla
Peygâm-ı sürûr işidelim gûş-i kadehle
Hünkârımın 'ahdinde 'alâ rağmi 'adû kıl
(15^b) Despot Dere'sin dopdolu gülbâng-i ferahla*

Nesir: na'raları mestân-ı câm-ı serşâr-ı sürûrdan⁸⁴ gûş-ı sürûş-ı peymâne-vâr lebriz oldu. Pâdişâh-ı 'âli-cenâb menzil-i mezkûra nüzûl buyurdularından sonra oda-başı kulların getirüp düş-ı mubâhatın hil'at-ı⁸⁵ semmûr-ı iftihâr ile mülebbes ve yirmi kise

74 Zimâm Ü: zaman H.

75 Ak Ü: -H.

76 Çukur-Yayla Ü: Çukur-Yaylak H.

77 Şevket-i numûn : + H.

78 Mustafa : + H.

79 Şeref Ü: -H.

80 Gün Ü: -H.

81 Olmağla : + H.

82 Belki 'id-ı ekber-i firûzî olup

Ü: -H.

83 Bî Ü: -H.

84 İstimâc ile : + H.

85 Hil'at Ü: -H.

akçe ihsân eyleyüp ihbâr-ı müslimîn için bir mikdâr top şenliği olundu ve receb-i şerîfin yirmi altıncı⁸⁶ cum'a-ertesesi günü Dobrâş-Yaylâsı nâm menzile nüzûl olunup,

Nazım

*Zülf-i bütâna şâne urup der-hem eyledik
(16^a) Mehd-i rızâda tıfl-ı dili hurrem eyledik
Bel bekleдик anup o mehin mu-miğânını
Dobrâş Yaylâsı'nda güzel 'âlem eyledik*

Nesir: Mazmûnün evrâd-ı zebân-ı mubâhât ederek mâh-ı mezbûrun yirmi yedinci⁸⁷ pazar günü dâmen-i yaylâk-ı Dobrâş'da vâki ilica nâm ma'âm kim letâfet-i âb u havâda gıpta-fermây-ı bihişt-i berîn ve reşk-endâz-ı derûn-ı 'illiyîndir. Pâdişâh-ı dîn ve sultân-ı 'âli-câh ü güzîn bârgâh-ı renginin kurup⁸⁸ muktezây-ı devr ile yâr u âşinâsından cüdâ olan mehcûrlar gâh nesim-i sehere hitâb ve gâh bâd-ı subh ile su'âl u cevâbda olup⁸⁹,

(16^b) Nazım

*Eşk-i germim dökeyim şâm u seher makdemine
Nazar eylerse gözüm nâru sirişkim yemine
Havz-ı çeşmim doludur eşk ile söylen gelsün
Merdüm-i dîde-i cânım ilica 'âlemine*

Nesir: Mefhûmun sipâriş-i peyk-i bâd-ı⁹⁰ sabâ eylediler. Yirmi sekizinci⁹¹ pazartesi günü 'ale's-seher ki sultân-ı hâver bârgâh-ı şarkdan baş kaldırıp suvâr-ı eşheb-i rûz oldukda otâğ-ı humâyûn-ı gerdünnümünları kasaba-i Nevrekob civârında bir mevzi'-i hoş u hurrem ve bir mekân-ı⁹² ferruhda -ki⁹³ mahsûd-ı gülistân-ı irem ididem ü kadem ile istâde kılındıktan sonra,

Nazım

*(17^a) Bir edîb-i nüktedâna dedim âyâ kâ'ili
Ne demek ister bu şehre Nevrekob nâmun takup*

86 Altıncı Ü: beşinci H.

87 Yedinci Ü: altıncı H.

88 Kurup Ü: kurdurup H.

89 Olup Ü: -H.

90 Bâd Ü: -H.

91 Sekizinci Ü: yedinci H.

92 Mekân Ü: mevki' H.

93 Ferruhda ki Ü: ferruh ki H.

*Dedikim devr-i kamerde bunda bir şehri civân
Şu'le-i mihr-i ruhundan meş'al-i mâhi yakup
Derlemiş ol mehveşin gül-berg-i rûy-ı enveri
Demiş 'âşıklar ruh-ı huykerde-i yâra bakup
'Âlemi kıldı münevver çeşme-i hurşîd veş
Âftâb-ı 'ârız-ı cânânımızdan nûr akup*

Nesir: Mevzi'-i mezkûrda Anaboli fethi için sûr-i humâyûn olmağa fermân-ı kaza-cereyanları zuhûr u sudûr etmeğin üç gün üç gece ol mertebe şenlik ve şâdmânlık (17^b) olmuşdur ki kilk-i seri'ü'l-beyân⁹⁴ tahrir ü ta'bîrinde şikeste-zebândır. Hattâ bu feth-i 'azim için nice tâ'ir-i târih-i garrâ üftâde-i şikenc-i dâm-ı imlâ oldu. Bu çend beyt-i bi-ma'nâ dahi fakir ü şeydâ ya'ni⁹⁶ muhlisin⁹⁶ Vahîd-i yektânındurki bu vesîle ile ruhsat-ı⁹⁷ tahrir bulmuşdur⁹⁸:

Nazım

*Hamdü'lillâh maşrik-ı envâr-ı feth oldu bu sâl
Âsmân-ı tâli'-i Hân Ahmed-i 'âlî-tebâr
Etdi mürsil râyet-i peygamberi teslim edüp
Bir vezîr-i kâmbahş u kâmrân u kâmgâr
Eyledi me'mûr anı Mora (18^a) adası fethine
Her umûrunda mu'în olsun deyüp Perverdigâr
Ol şeh-i bahr ü beri şâd etmek için der-'ağab
Zâhir oldu bahr ü berden⁹⁹ feth-i bişyâr u hezâr
Evvelâ İstendîl andan feth-i Gördös, İgne hem
Bâ-husûs Anaboli fethi olunca âşikâr
Mücrim ü mahbûs-ı zindân-ı gam olanlar bile
Oldular peymâne-veş lebrîz-i şevk u neş'e-vâr
Kim bu günlerde olur derkâr lutf u merhamet
Mücib-i gufrân olur cürm ü günâh-ı bi-şümâr
Ol sebebden cürm-i bi-pâyân ile güstâh dil
Lûtfuna mağrûr olup der: Ey hidiv-i bâhtiyâr
(18^b) Sen Süleymân-ı zamânsın, mürdan ben ahkarım
Dest-i ihsânında mihr-âsâ n'ola itsem karâr*

⁹⁴ Seri'ü'l-beyân Ü: bedi'ü'l-be-yân H.

⁹⁶ Bende-i dirîne: + H.

⁹⁶ Muhlisin Ü: -H.

⁹⁷ Ruhsat: + yâfte 'arzuhal olmuşdur H.

⁹⁸ Tahrir bulmuşdur Ü: -H.

⁹⁹ Berden Ü: berde H.

*Dergehinde çok değil ursam hakikat lâfını
Dâ'vî-i sıdk u hulûs eyler isen bi-'itibâr
Merhametkârâ zamân-ı devletinde eyleme
Lûtfuna mu'tâd olan bi-dilleri kahrınla zâr
Bilmez idim sohbetinden iki gün dûr olmasam
'Âşık-ı mehcûra neyler firkat-i didâr-ı yâr
Hasbiyallâh âstân-ı 'izzetinden dûr olup
Dur bâş-ı hışm u kahrından dutup râh-ı firâr
Eylemek hû-kerde-i ihsânına düşvârdır*

(19^a) *Günde bir nâkes-perestin dergehinde itizâr
Derd-i hicrânın vücûdum şöyle bi-tâb etdi kim
Kalmaâ: tab'ımda fikr-i vasl-ı yâra iktidâr
Etme ey ebr-i 'atâ bârân-ı eltâfın dirîg
Yakdı cânım âteş-i bi-cürm-i sûz-i intizâr
Dâ'imâ devrinde âçılusun kilâ'-ı müşkilât
Her zaman 'asrında feth olsun eķâlîm ü diyâr
Çün peygâm-ı fethini gûş eyledim dil-şâd olup¹⁰⁰
Fikr-i târih-i fütühât ile oldum bi-karâr
Gûşuma ol dem dedi bu mısra'ı hâtif Vahîd
Bâşına Anaboli küffâr-ı kelbin oldu dâr*

Sene 1127¹⁰¹

(19^b) Nesir: Bu nev-bâde-i bostân-ı gayb dahi feth-i mezkûra târihdür:

Târih

*Hân Ahmed-i yektâ o şeh-i memleket-ârâ
Gavgây-ı gam-ı dehrî ser-i düşmene saldı
Gönderdi vezîrin Venedik üstüne âna
Allâh mu'în ola deyüp kendüsi kaldı
Bu mülk bizimdir bize ver deyicek¹⁰² âsâf
Küffâr 'inâd eyledi âşüb çoğaldı
Velhâsılı târihi bu kim himmet-i sultân
Mîrâs-ı peder idi Anaboli'yu aldı*

Nesir: Menzil-i merķûmda on bir gün karâr olunup şa'bân-ı şerîfin onuncu cumartesi günü ol şâhbâz-ı 'ankâ-şikâr şehper-i sa'

¹⁰⁰ Çün... olup Ü: Ol mübeşşirden bu peygâm erince gûşuma H.

¹⁰¹ 1127 Ü: -H.

¹⁰² Deyicek: + hazret H.

âdetle pervâz edüp Lofça-Ovası nâm vâdide 'Alî-Bodoş nâm mahal-ki Sadve ve Kaz-Alanı demek ile şöhret-i nâm¹⁰⁸ ü şânı vardır-âşiyân-sâz-ı temkîn olup¹⁰⁴,

(20^a) Nazım¹⁰⁵

*Şehbâz-ı nigâhiyle tezerv-i dil ü cânı
Bî-dâne vü dâm etdi giriftâr nihânî
Sadva ki o sayyâd-ı fezây-ı hasenim . .
Mürg-i dil-i âvâremi bilmez Kaz-Alanı*

Nesir: Nâlesiyle nevâsenc-i figân olan hevâyileri mahbes-i mihnetden âzâd ve per-i gayretle pervâza iktidârı olmayup,

Nazım

*Dil-i mecrûhuma rahm et¹⁰⁶ ko¹⁰⁷ kalsun dâm-ı zülfünde
Şikeste-bâl olan mürgü edüp âzâd neylersin*

Nesir: Nevâsiyla nâlân olan nâtüvânları kafes-i istirahatda ta'ýîn-i nevâle vü zâd ile dilşâd buyurdular. (20^b) Mâh-ı mezbûrun on birinci pazar gün ol maşkâmdan göçüp ol havâlilerde olan Samaka'ları temâşâ eyleyüp Astarça sahrasında küffâr zamanından kalma¹⁰⁸ bir âhenîn çelipâ var idi kim küffâr-ı hâksâr hîn-i rü'yetde ferâhından salîb-vâr 'âgûş-güşâ olurlar idi. Hedm-i bünyâd-ı dalâlet-esâsına fermân-ı vâcibü'l-iz'ânları sâdır olup bilâd-ı islâmı ol peyker-i nuhûset-eserin levs-i vücûdundan pâk ve ol ejder-i mazarrat-nihâdî sûrâh-ı 'ademde pinhân etmekle memleketin hâşâk-i küfr ü mezelletden 'ârî vü tâbnâk edüp (21^a) Astarça nâm karye-i firdevs-nümûnun civârında bârgâh-ı gülgûnun¹⁰⁹ kurup¹¹⁰ tariq-i tecridde taleb-i mâsivâyâ ruhsat olmayup القناعت كرز لايفى gencine fâ'iz olmanın tariqin iş'âr için bu kıt'a-ı dil-pesendi gûş-ı erbâb-ı sulûke mengûş etdiler¹¹¹.

Kıt'a

*Çekme bâr-ı minnet-i halkı gönül dîbâ için
Seir-i 'avret edecek mikdâr bul bir pârça*

108 Nâm Ü: -H.

104 olup Ü: öldükde H.

105 Nazım Ü: beyit H.

106 Et Ü: ite H.

107 Ko Ü: -H.

108 Kalma Ü: -H.

109 Gülgûnun Ü: gülgûn H.

110 Kurup Ü: kuruldukda H.

111 Etdiler Ü: kıldı H.

*Besdir öldükde kefen olmağa sana sağ iken
Başına bâr etdüğün destâr nâm Astarça*

Nesir: Ve şehri-şâ'bânü'l-mu'azzamın on ikinci pazartesi gün Astarça'dan kalkup henüz sultân-ı (21^b) Zengibâr-ı şeb ve leşker-i encüm-şumâr-ı garb, şemşir-i siyâh tâb-ı şâm ile mülk-i cihânî dutmadan ve şebrev-i siyâh câme-i hâb-ı lâkab¹¹² kal'e-i dimâğa sûrâh-ı dîdeden yol bulup nîgehânların darû-yı nevm ile uyutmadan pâdişâh-ı bîdâr-dil 'Arab-Alanı nâm mahalli¹¹³ menzil kıldı.

Nazım

*Hâl-i hindûlarını görse giribânında
Bende olurdu gulâm-ı habesî yanında
Çâre ne baht-ı siyâhum beni meftûn etdi
Bir siyeh-çerde civâna 'Arab-Alanı'nda*

Şâ'bân-ı şerîfin on üçüncü salı günü şehriyâr-ı (22^a) 'âlî-himem hadem ü haşem ile Siroz'a gelüp sahrây-ı Siroz'u bârgâh-ı gül-güniyle gülîstâna ve ezhâr-ı hıyâm-ı regâreng ile bihişt-i câvidâna döndürüp, şehri- mezkûrda meks ü te'hîr zamîr-i münîr-i bürşid tenvirlerinde câygir olmağın oturağ-ı hümâyûn olmağičün fermân-ı kazâ- te'sirleri 'âlemgir olup hüdâvend-i kerem-kirdâr-ı cemil ol çendrûz meks ü ta'tilde sevâd-ı Siroz'da vâқи' Değirmenlik nâm makarra¹¹⁴ hâsâniyle biniş eyleyüp sebkât-ı akrân ü emsâlde¹¹⁵ tâlib-i mansıb-ı mâl ü menâi olan perişân ahvallerin (22^b) âteş-i şereh ü âmâllerin bu kıt'a-ı âbdâr ile teskîn etmek olur deyû Vahîd-i nâ-kâm pâdişâh-ı murâd-bahşa 'arz-ı merâm eyledi:¹¹⁶

*Hudâsın şâh-ı 'âlî-şâna tevfiğin refik etsün
'Adüvv-i bed-nihâdın bahr-i mihnetde garik etsün
Gelenler âsiyâb-ı dehre bir nân-pâre isterse
Değirmenlik'de nevbet beklesün fikr-i dağik etsün*

Nesir: Rakamıyla nâsiye-i ümmîdin merkûm gösterdi. Ve şâ'bân-ı şerîfin yirminci¹¹⁷ pazar-ertesi günü serdâr-ı ekrem tarafından silâşor-ı şehriyârî Miskâlî 'Ömer Ağa Anaboli kal'asının esirlerin getirüp¹¹⁸

112 Lâkab Ü: -H.

113 Mahalli Ü: + mahalle H.

114 Makarra Ü: mahalle H.

115 Emsâlde Ü: emsâl ile H.

116 Nâ-makam . . . eyledi Ü: -H.

117 Yirminci Ü: on dokuzuncu H.

118 Getirüp Ü: getürmekle H.

şevketlü pâdişâh-ı rûy-ı zemîn kasr-ı 'adâletde mekîn (23^a) olup¹¹⁹ erbâb-ı devlet ve â'yan-ı saltanat huzûr-ı hümâyûnacem^c olunup¹²⁰ rikâb-ı sa'âdet-iktisâbda mevcûd olan yeniçeri ve sipâh ve sâ'ir bendegân-ı sa'âdet-i destgâh tertîb üzere divân durup gilmân-ı enderûn-ı humâyûn kafây-ı dâver-i şevket-makrûnda saf-keşide olup¹²¹ giriftâr-ı bend-i belâ ve mübtelây-ı renc-i 'anâ olan dokuz nefer kefere-i bî-dîn ve tersâ-yı dalâlet-âyîn sernigûn bayrâg-ı nuhûset-peykerleri dūşlarında huzûr-ı humâyûna geldikde¹²² ser-i bi-devletlerinde olan şabka-i şekâvet- eserlerin zemîn-i mezellete¹²³ urduk- (23^b) dan sonra asl u fer^clerin tercemân-ı zebân-dâne takrîr ve vuķū'u üzere ahvâlleri ketb ü tahrîr olunup sâir nisvân ve civânlarıyla huzûr-ı humâyûndan gūzer etdikden sonra edây-ı merâsim-i du'â ve temhîd-i levâzım-ı hamd ü senâya kıyâm¹²⁴ olunup ola geldiği mu'tâd ü âyîn üzere esvâk-ı büldân tezyîn ve top u¹²⁵ tūfeng şenlikleri¹²⁶ künbed-i eflâki pūr-tanîn kıldı¹²⁷.

Nazım

*Böyle eygâm-ı meserretde dem-i firûzda
Zerre-veş sergeştedür mihr-i cihân-efrûzda
Rûze-dâr-ı hicr idik şükrâne 'id etsek n'ola
Nâ'îl olduk vaslına bir meh-veşin Siruz'da*

Nesir: Ve mezkûr esirlerden iki nefer tıfl-ı hurde-sâlvar idi kim¹²⁸ (24^a) envâr-ı mihr-i islâm âsmân-ı nâsiyyelerinde gün gibi nümâyân idi. Sultân-ı merhamet-pişe ve pâdişâh-ı hayr-endişe ol iki şem'^ci encümen-ârây-ı sa'âdeti harîm-i humâyûn-ı saltanatına çırâğ etmek ile¹²⁹ kandil-i devletlerin sirâç-ı mâh gibi furûzân eyleyüp birinin nâm-ı nâmîsin şa'bân ve birinin ism-i sâmîsin ramazân testmiye kılup kusûrların kendi kusûrlarıyla yine merķūm 'Ömer Ağa'ya teslim eyleyüp¹³⁰ Stanbul'da Yedikule nâm mahbes-i târikde mahbûs olmak üzere firistâde buyurdular. Şa'bân-ı şerîfin yirmi birinci¹³¹ salı

119 Olup: + humâyûnda müsül eyletiler H.
120 Cem olunup Ü: -H.
121 Olup Ü: oldular H.
122 Geldikde Ü: geldiklerinde H.
123 Mezellete Ü: devlete H.
124 Kıyâm Ü: kıyâm ile H.

125 Olunup ... ve top Ü: -H.
126 Şenlikleri: + etdirülüp H.
127 Kıldı Ü: oldu H.
128 İdi kim Ü: idi ki H.
129 Etmek ile Ü: buyurmağla H.
130 Eyleyüp Ü: eylediler H.
131 Yirmi birinci Ü: yirminci H.

günü Siroz'dan kalkup Demürhisar nâm diyâra (24^b) 'azîmet mu-semmem olup tuğ-ı nusret-fürûğların firistâde etmiş iken sadr-ı a'zam tarafından kapıcılar kethûdası Hüseyin Ağa Moton¹³² ve¹³³ kasteller ve sa'ir cezîre-i¹³⁴ Mora'da vâķi' olan¹³⁵ kal'aların fetih haberin¹³⁶ getirüp ve¹³⁷ küffâr-ı hâksârın donanmâsının inhizâm u firârı peygâmın i'flâm ü i'flân eyleyüp,

Târih

*Nihâl-i saltanatın gūlistân-ı devletde
Nesîm-i feth ü zaferle salındı hamd eyle
Vahîd müjde-resân olarak dedi târih
Bütân cezîre-i Mora alındı hamd eyle*

Zemzemesin bülend etdikde,

Târih

*Su'âl etdim gelen gâzî-i nusret-kâra kim âyâ
Ne sûretle firâr etdi biragup (25^a) kal'asın a'dâ¹³⁸
Dedi efrenc-i hile-peykerin de'bi¹³⁹ budur dâ'im
Yehûd-âsâ eder cânân için can vermeden ibâ
Koyup namûs u 'âr u hân mânın ceng-i dūşmenden
Kaçup kurtulmağı kendi yiğitlik 'addeder hâşâ
Edây-ı hizmet etdi çün huzûr-ı pâdişâhîde
Devâm-ı 'ömr-i sultâna du'â edüp Vahîd-âsâ
'Arak-nâk olarak rûy-ı mübeşşir dedi târihîn
Koyup kastellerin kaçırđı a'dâyı 'Ali Pâşâ¹⁴⁰*

Nesir: Ve¹⁴¹ donanma-yı humâyûnun¹⁴² nusreti peygâmın istimâ' etdikde deryâ-yı tabiat nesîm-i şâdî vü meserretle (25^b) temevvüc eyleyüp¹⁴³ gevher-i girân-ı kadr-i nazm-ı âbdârı kenâr-ı işti-hâra bıraktı.

Târih¹⁴⁴

Getürdi cūşa bād-ı feth dilde şevk deryâsın

132 Moton H: شون Ü (yanlış).
133 ve: + sâir cezirelere H.
134 Kasteller ... cezîre Ü: -H.
136 Olan Ü: -H.
138 Haberîn Ü: haberiyle H.
137 Getirüp ve Ü: -H.
138 A'dâ Ü: âyâ H.

139 De'bi Ü: rev'i H.
140 Koyup ... Ali Paşa Ü: -H.
141 Ve Ü: -H.
142 Humâyûnun: + dahi H.
143 Eyleyüp: + bu H.
144 Târih: + inhizâm-ı donanmâ-yı 'adüvv H.

*Kenâra atdı esdâf-ı sūrurun dürr-i yektâsın
Muvâfık rûzgâra mazhar oldu keşî-i âmâl
Erişdi Hızr'a açup bâdbân-ı bâd-peymâsın
Güşâde eyledi Mevlâ zamân-ı Hân Ahmed'de
Arûs-ı nusret u fethin ruḥ-i rengîn ü ra'nâsın
Şeh-i devr-i zamânın hil'ât-ı zerdûz-ı nusretle
Mülebbes eyledi¹⁴⁵ Hakk¹⁴⁶ kâmet-i mevzûn u bâlâsın
Dedi târihini ol gün Vahîd-i zâr Hünkârım
Donanmamız (26^a) bozup kaçırđı küffârın donanmasın*

Nesir: 'İnâyet-i fâ'izü'l-cûd-ı mülk-i ma'bûd ile bu denlü fütühât-ı 'azim u külliyyeye mazhar olmak derûn-ı düşmenâna dağ ve dil-i ahhâba mûris-i şâdi vü ferâğ olup tekrar Demürhisar'dan tuğlar 'avdet ve üç gün¹⁴⁷ üç gece sūr-ı humâyûna bünyâd urulup gulgu- le-i şâdi vü sūrur felek-i esire erişdi. Nihayet-i sūrda,

Beyit¹⁴⁸

*Nim-rehden olalım 'azim kûy-ı cânân
Dönelim Ka'be-i asliye şitâbân olarak*

Terânesiyle Siroz'dan gerü dâr-ı meymene-i Edirne'ye avdet elyak u enseb görülmeğın ramazân-ı şerifin ibtidâsı cum'a gün harîm-i 'ismet-penâhın¹⁴⁹ şehir-i Siroz'dan¹⁵⁰ Â'yân-Teferrücgâhı nâm mahalle nakl eyleyüp bargâh-ı sa'âdet-destgâhı ramazân-ı şerifin ikinci cum'a-ertesesi¹⁵¹ günü¹⁵² mekîn olduğı mekândan kalkup bir vakt-i firûzda gölbaşında Tomba nâm karye civarına istâde kıldılar. Pâdişâh-ı İskender-haşem bir hızr-ı mu'ciz- demden zulmet-i vahşet ü şekâvetde gırive-gır-i semt-i dalâlet olan gümrâhların tarz u etvâr ve temâşâgâh-ı sıklet-şî'ârlarından istifsâr eyledikde ser-çeşme-i cânân nişân veren¹⁵³ lüle-i kilik-i beyânından bu nazm-ı âbdâr ile reşha-pâş-ı âb-ı hayât oldu kim,¹⁵⁴

145 Eyledi: + çün H.
146 Hakk Ü: -H.
147 Üç gün Ü: -H.
148 Beyit H: -Ü.
149 Penâhın Ü: penâh ve H.
150 Sirozdan: + gerü dârü'l-mey- mene-i Edirne'ye 'avdet el- yak u enseb görülmeğın: H.
151 İkinci cum'a-ertesesi Ü: ibtidâsı cum'a H.
152 Günü: + şehinşâh-ı sa'âdet- destgâh H.
153 Veren Ü: verir H.
154 Kim Ü: -H.

(27^a) *Mürde-veş kalursa dihkânı olan dâna yaya¹⁵⁵
Âb-ı hayvan içmeğe gümez binüp at u taya
Gölbaşın'da 'âlem-i âb etmeye Siroz'dan¹⁵⁶
Gâvmiş ile gider câmûs-tenler Tomba'ya*

Yine ramazân-ı şerifin üçüncü pazar günü karye-i Tomba'dan raht-ı ikâmeti ber-dâste-i çârpây-ı 'azimet eyleyüp henüz dâye-i devrân küdek-i nûrânî-i mihr-i rahşânı mehd-i âsmândan âgûş-ı zevâle almadan Tahta-Cisr nâm menzile¹⁵⁷ nuzûl kılınup rûd-ı¹⁵⁸ nüh-âbâ ve çâr ümmehât-ı dil¹⁵⁹ bu nazm-ı hoşgüvârı¹⁶⁰ şîr-hâh-ı istirahat-ı gehvâre menzil olup¹⁶¹ sūrûd etdi.

(27^b) *Pây-mâl oldukda kûy-ı dil-rübâda sâbikâ
Bim-i düzd-i firkatı çok çekmeğın ol mübtelâ
Sine-i pür-şerhamız zanniyle tıfl-ı dil demiş
Tahta-Cisr üstünde hâlâ korkuluk var mı babâ*

Nesir: Şehr-i mezbûrun dördüncü pazar-ertesesi günü Kurmuşda nâm karye civârına sâye-bân-ı râhat-resânın gösterânide kılup ol sâye-i Hudâ ve zıll-ı Mevlâya menzil-i mezkûrda sadr-ı a'zam haz- retlerinin sâbikâ kapucılar kethüdâsı olan Mustafa Ağa¹⁶² kastel- lerin¹⁶³ miftâhların getirüp 'asker-i islâma ne yüzden feth-i bâb olduğın iş'âr eyleyüp¹⁶⁴ mazhar-ı cûd-ı bi-şümâr ve hil'at- be-dûş-ı iftihâr olup tekrâr (28^a) cânib-i Âsaf-ı Cem-mikdâra 'av- det eyledikde¹⁶⁵ elsine-i şu'arâ ki mehbit-i vâridât-ı gaybî ve maşrık-ı mihr-i kerâmât-ı lâ-reybidir Vahîd-i senâ-kâr-ı sadef dehen-i gevher-bârî kable'l-vuḥû¹⁶⁶ bu minvâl üzere dūr-nisâr-ı güftâr oldu ki dâverâ vatan-ı asliye-i me'lûfunda ve maskat-ı re's-i ma'rûfunda¹⁶⁷,

Nazım

*Haber-i makdemini bâd-ı sabâ durmuş da¹⁶⁸
Sâkin-i külbe-i ahzâna demiş sormuş da¹⁶⁹*

155 Dâna yaya Ü: dâna'ya H.
156 Siroz'dan Ü: Siroz'da H.
157 Menzile Ü + : menzile gehvâ- re-i istirahat tıfl-ı dil olup H.
158 Nuzûl ... rûd Ü: -H.
159 Dil Ü: -H.
160 Hoşgüvârı Ü: güvâr ile H.
161 Şîr ... olup Ü: -H.
162 Ağa: + kılâ'ı Mora'nın H.
163 Kastellerin Ü: -H.
164 Eyleyüp Ü: eyledikde H.
165 Eyledikde Ü: eyledi H.
166 Kable'l-vuḥû Ü: -H.
167 Dâverâ ... ma'rûfunda Ü: -H.
168 Durmuş da Ü: durmuşdur H.
169 Sormuş da Ü: sormuşdur H.

*O şeh-i mülk-i vefâ her gice bir menzilde
Oturur bâr-geh-i saltanatın Kurmuşda* ¹⁷⁰

Nesir: Mazmûnun gûşzed-i huzzâr-ı meclis-i bihişt-âsâr eyledi. Ramazânın beşinci salı gün Bereketli nâm mezra^a ¹⁷¹ -kim ba^czı elsinede Vaslak nâmı ile tesmiye olunur-şeref-i teşrifleri ile (28^b) müşerref olup hubân-ı nâz-perverânın firûfte-i va^d-i durûğ-âmiz ierdâları olan mübtelâlar,

Nazım

Ol âfet-i cân vuslatına tâlib olana ¹⁷²
Sâ'irleri veş gerçi değildir ^{azametli}
Bin âşika ikrâr verir günde ¹⁷³ *dükenmez*
İkrârı gibi yokdur o şühun Bereketli

Nesir: Vâkî' beyânını ¹⁷⁴ unvân-ı ceride-i meveddet ve dibâce-i kitâb-ı mihr-i mahabbet eylediler. Çehar-şenbih gün ol maqâmda oturağ-ı humâyûn olup yedinci penc-şenbih gün Kavala kal'asından geçüp Sarı-Şa'bân nâm karye kurbüne konulup Merve-i mahabetde (29^a) ihrâm-pûş-ı meveddet olup sa'y ü himmet ile kesb-i sa-fây-i 'id-ı vuslat etmeği kurbânlar ile ¹⁷⁵ arayan ârifler,

Hacca varup harem-i küyünü zâ'ir olalım
Ya'ni 'id ânı gibi rûyuna nâzır olalım
Gül gibi fasl-ı rebî' içre edüp seyr ü sefer
Ramazânım Sart-Şa'bân'a müsâfir olalım

Nesir: Nüzülünü zâd-ı râh-ı mu'âşeret ederek, nüzûl ve bir tig-i murassa^c-ı zer-ender-zer ve bir abâçe-i hüsravâne -ki kıymetde Rum haracı değer idi ¹⁷⁶. Silâhdâri Hâftızlı Hüseyin Ağa ile teber-rüken ve teyemmünen tehni'e-i gazâ için cenâb-ı serdâr-ı kişver-güşâya irsâl ü ihdâ buyurup sekizinci cum'a gün sâhil-i bahr-i Rum'da leb-i deryâda vâkî' bir tuzla (29^b) var idi -kim ¹⁷⁷ asâr-ı

¹⁷⁰ Kurmuşda Ü: kurmuşdur H.

¹⁷¹ Mezra^a kim Ü: mevzi^c ki H.

¹⁷² Olana Ü: olanlar H.

¹⁷³ Günde Ü: gerçi H.

¹⁷⁴ Vâkî' beyânını Ü: beyân-ı

vâkî'ini H.

¹⁷⁵ İle Ü: -H.

¹⁷⁶ İdi: + ve H.

¹⁷⁷ Kim Ü: -H.

melâhatda lâ'l-i nemekîn-i bütân gibi şûr-engiz ü nemek-riz idi-seyr ü temâşâ olunup,

Nazım

Sâkî-i meydân melâhât hüsn-i âlem-sûzla
Sendedir gülgün câmu sür hemân mehnûzla
Bezm-i aşk içre kebâb oldu dil-i pür- şûrumuz
Bî-nemek kalmasun ¹⁷⁸ *Allah'tı seversen Tuzla*

Nesir: Mazmûnun milh-i sımât-ı muvâneset ve zâd-ı râh-ı gurbet eyleyüp müttehim-i töhmet-i 'ışk olan mücrimler şâyeste serzeniş ü 'itâb oldukda yâr-ı kadimlerine hitâb edüp,

Beyt

Geç bu dem yâreme tuz ekmekden
Geçme evvel yenen tuz ekmekden

Nesir: 'Özr-hâhlığın der-kâr ederek devletli ve 'ismetli Vâlide Sultan ¹⁷⁹ عمره الله تعالى الى اتقراض الدوران hazretlerinin (30^a) Karasu üzere müceddeden binâ eylediği tahta-cisr geçilüp nüzûl kılındı ¹⁸⁰. Otâğ-ı humâyûn-ı sa'âdet-makrûnda kesb-i devlet ü 'izzet etmek için,

Beyt

Savdı Mecnûn nevbetin şimdi ben'im rûsvây-ı aşk
Doğru derler her zamân bir âşıkın devrânudur

Nesir: Medlûlünce nevbet bekliyen bidârlar subha dek encüm-şumâr-ı hırâset bir mihr-i ruhsârın ¹⁸¹ intizâr-ı hürşîd-dîdâriyla dîde-i bidârlarına pes divâr-ı müjeden düzd-i hâba yol vermeyüp 'ale's-sabâh def^c-i humâr dūşuna indikde birbirlerine,

¹⁷⁸ kalmasun Ü: kalsun H.

¹⁷⁹ 'Ammerehullahu te'alâ ilâ inki-

râzi'd-devrân Ü: Rahim-Allahu

te'âlâ hazretlerinin H.

¹⁸⁰ Kılındı Ü: olundu H.

¹⁸¹ Ruhsârın Ü: rahşan H.

Nazım

*Kişver-i didemize leşker-i hâb etdi gulû
Gelmedi bön yerine koydu bizi ol mehrû
(30^b) Kahve sevdâsı ile telveli fincân gibi
Ehl-i keyfin bu gece akdı gözünden Kara-sû.*

(Devamı var).